

עין משפט
גַּר מִצוּחַ

סא א מיי פֿון מהל' מירות הלכה טו ופֿ'ג מהל' צִיטע ה' ו פֿי'ו מהל' יטוס ה' י ופֿ'א מהל' מילה ה' ט ופֿי' מהל' טומאת נרעמ ה' ה סמט עשן כח טוש'ע יי'ד מ'י קסו סעף 6:

ⓘ

תורה אור השלם

1. לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו: גדילים תעשה לך על ארבע כפות קסתרך אשר תבשה בה: דברים כב יא, יב

ⓘ

נוסחת הריב"ן

אן כתיי כחוד כאן גליון, ורבנן כו: בן דמפרש כו' מפי המורה:

ⓘ

הגהות התוספות

1. צ"ל וגדל. 2. צ"ל בלא שער. 3. צ"ל אכזו. 4. צ"ל יחי. 5. מיות לאו דהקפה מתקן. וי"ל ומיהו לקמן כי 6. צ"ל יחי. 7. צ"ל וי"ל דליכא כו'. 8. ב"סא ראשו 9. צ"ל וז"כ אית ליה עשה דוחה ל"ת ומיכת לרין נמתק 10. צ"ל יחי. 11. מיכת דקדושים נראה מיותר או דאפשר דל"ל לאו דכתיב ועשה דקדושים. 12. צ"ל והלכן לישאל לא צריך דנפקא ליה מראשו להכי אוקמיה בזקן הכן 13. ב"סא וז"ל. 14. צ"ל מסבאל ונרומאל דמלתא כו' 15. צ"ל דלכלילא אחי בלא אפי' עשן דחיה כו' 16. צ"ל שקיל וטרי. 17. צ"ל הקפה מספרא. 18. מיות נאמר דפניו נמתק. וי"ל הכי גימאר בעלמא 19. מכאן ועד סוף עי' גמדות ה"ר על דבור זה 20. צ"ל דכתיב. 21. מיכת ליה נמתק וי"ל 22. מיכת בלא נמתק וי"ל כמו. 23. צ"ל והכא סבר.

ⓘ

פ' הרא"ש

דהקפת כל הראש שמה הקפה: ואי כחב רחמנא ופ"ג מהל' ציטע תרתי ופ"ו מהל' יטוס ה' י ופ"א מהל' מילה ה' ט ופ"י מהל' טומאת נרעמ ה' ה סמט עשן כח טוש'ע יי'ד מ'י קסו סעף 6:
דשמעינן מינה תרתי דאתי עשה ודחי ל"ת ודוקפת כל הראש שמה הקפה אכתי תער מגיל. דעל הקפת פאת הראש בין בתער בין שלא בתער מחייב. להכי כתב רחמנא זקנו דשמעינן מינה דתגלחת מצורע בתער ומכאן יש ללמוד דאסור להקף אף במספרים. ומיהו דוקא כשנטלן סמוך לראש דהכי משמע לישנא דמאמר במכות המשנה צדעיו לאחורי אזינו. א' ובתוספתא גמי תניא חייב ב' א' לצדעיו מכאן וא' לצדעיו מכאן ואינו חייב עד שיקפנו בתער והיינו כעין תער וע"כ הורגלו להניח צדעיו מכלחל: ור"א דאתי עשה ודחי ל"ת מנא ליה דראשו אצטריך לגלוח מצורע בתער. והמוכח אתי ליה

מא:

לאשמועינן דעשה דוגילת דמזורע דחי לאו דהקפת הראש: א'ואצטריך למיכתב זקנו ו[וראשון דחי כתב רחמנא זקנו ולא כתב ראשו ה"א דהקפת כל הראש [לא שמיא] הקפה דעיקר איסור הקפה דכתיב לא תקיפו פאת ה"א היינו דוקא כשנטול הפאות לצד כדאמר בעלמא אחי היא הקפה זה המשוה לדעיו לאחורי אזנו ופדחתו פ"י נידעא הוא השער הרבה וגדל'י סמוך לאזנים ומאחורי אזניו חלק הוא ואין שם שער וכן צפדחתו אין שער וכשנטול אותם שצדעיו דהיינו פאת הראש ויהיה חלק שער² נמצא שהוא שזה לאחורי אזניו ופדחתו ובהא כ"ע מודו שהוא בלאו ופליגי במגלח כל הראש וגם הפאות דליכא למ"ד שמה הקפה ואיכא למ"ד לא שמה הקפה: **ל'הכי בתב רחמנא ראשו**. לגלות לן דהקפת כל הראש שמה הקפה כיון דדחי עשה דוגילת ראשו ללאו דהקפה ש"מ הקפה היא: **וא"י בתב רחמנא ראשו ה"א** משמע תרתי. כלומר אף כי משמע תרתי דמשמע דעשה דחי לא מעשה ומשמע גמי דהקפת כל הראש שמה הקפה [וואכתין]³ בתער לא ידעינן שיהא גילוח דמזורע דוקא בתער שהרי אהקפת פאת ראש חייב אפילו במספרים שלא בתער שלא הוכרח תער בקרא אלא לא תקיפו סתמא: כתב רחמנא זקנו. מינה דרשי רבנן לעיל דתגלחת דמזורע דוקא בתער להלכך לריבי תרתי ראשו חוקנו ואי קשיא לרבנן היכא דהוא מיר ומזורע דליכא בראשו דמיר תרי לאוין ועשה לאו דתער לא יעצור ועשה דגידול פרע ולא דהקפה מנא להו לרבנן דדחי עשה דגילוח דמזורע לכל הגהו וצ"ל הכל נפקא להו מראשו דמקרא מלא דבר הכתוב לא שנה הוא מיר ולא שנה אינו מיר ועוד כיון דגלי לן בזקנו דדחי עשה דגילוח לאו ועשה דכהנים לאו דהשחתת זקן ועשה דקדושים תהיו⁴ הוא הדין שידחה צ' לאוין ועשה דאין סבירא להם לחלק בין לאו אחד לשני לאוין והכי איכא תנא לקמן א' (דף נח.) [ובגדילים] דלא מפליג בין לאו אחד לשני לאוין ואע"ג דלאו ועשה [דכהנים] אינו בכל ה"ג לאו ועשה דמזיר ד' [ולאן] דהקפה אינו שזה בכל אלא בזמירין ואנשים לאו דהקפה⁵ ולקמן צפרק שני מזירים (סס) חשיב לאו דמיר שזה בכל ועציד לריכותא ה' דמיר מכהנים לא אחי שכן ישנו בשאלה וא"ת לר"א כיון דמוקיי ראשו לראשו דמיר ולמימר דעשה דגילוח דחי לאו דתער לא יעצור [וגס] עשה דגידול פרע מאי איצטריך מו [זקנו] לר"א דעשה דגילוח דחי לאו דכהנים דהשחתת זקן [ועשה] דקדושים [תהיון]⁶ מיפוק ליה מראשו דליכא⁷ למיפוך מה לראשו דמיר שכן ישנו בשאלה ועוד מה לכהנים שכן ריבה בהן הכתוב מצות ימירות ולכן לא ידחה עשה דגילוח לאו ועשה דכהנים וכו"ת לכתוב זקנו ולשחוק מראשו דראשו⁸ איצטריך לר"א לאגמורי לן דמלות גילוח דמזורע הוי דוקא בתער ולא צשאר משחיתים כדאמר לעיל: **השתא** ^א (פ"ק) משמע הכא בסוגיא דידן דהקפת הראש הוי אפילו בלא תער וכן איתא צמ"כ זאת תהיה תורת המזורע ראשו מה ת"ל לפי שיש בזקן משא"כ בראש ובראש משא"כ בזקן שהראש אסור במספרים והזקן מותר והא דתניא בתוספתא (דמכות פ"א)

חייב שמים אחת לנידעא מכאן ואחת לנידעא מכאן ואינו חייב עד שיקיפו בתער היינו כעין תער ובמכות (דף כ:) גמי דקאמר משוה נידעיו לאחורי אזנו ופדחתו גמי היינו כעין תער ואפילו במספרים וההיא דמ"כ איכא למדחי דע"כ לאו צאיסור הקפת הראש מיירי אלא בזמיר דאסור לגלח ראשו מוך ימי מזר ואף במספרים למ"ד לעיל לרבות כל מעצירין והכי מוכחא סיפא דתמא דמנא צו והראש מופתר לכל אדם והזקן אסור לכל אדם ואי בצקפת הראש איירי אין מותר ראש בכל אדם אלמא בזמיר מיירי וקאמר דתגלחת א' אינו מותר בכל אדם שאינם מזירין ומיהו צריך ליזהר שלא ליטול פאת הראש אפילו במספרים דשפיר איקרו כעין תער וכן נהגו העולם כשמגלחין התינוקות לשיר צנזעיהן הרבה שערות: **ור"א דאתי עשה ודחי א"א** תעשה מנא י"ה. וא"ת ולימי מראשו חוקנו דדחי עשה אפילו לאו ועשה וכו"ת דמה להלן שכן לאו שאינו שזה בכל הוא דלאו דזקנו לימא דנשים כדאמר פ"ק דקידושין (דף לה:) א"כ גס לרבנן תיקשה מנלן דבעלמא עשה דחי לא מעשה ואומר הר"ף דמש"ה פריך לר"א דמוקיי להאי ראשו משום מזיר דליכא לאו ועשה וא"כ ה' [נצריך]⁹ מקרא אחרינא דאלי"כ לא מצי לאוקמי נפקא דראשו ללא מעשה ועשה אלא בלאו גרידא ובראשו דאיניש דעלמא למידחי לאו דהקפה כמו שרבנן מעמידין אותו לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה חוקנו לאשמועינן דאפילו לאו ועשה דחי ואי לא הוה [כתיב ראשו לא הוין] ידעינן דהקפת כל הראש שמה הקפה קמ"ל ראשו. ובתוספות אחרינא מפרש הכי לר"א עשה דדחי לא מעשה מנא ליה מדמוקיי זקנו לעיל בכהן מזורע ודחי עשה דגילוח לאו ועשה דכהנים לאו דזקן ועשה דקדושים תהיו¹⁰ אלמא פשיטא ליה לר"א בעלמא דעשה דחי לאו גרידא דאלי"כ מנא ליה לאוקמיה בכהן לוקמיה בזקן דישאל דמזורע ולאשמועינן דעשה דגילוח דמזורע דחי לאו דהשחתה דישאל אבל בכהן מזורע דלמא לא דחי לאו ועשה דכהנים דקדושים¹¹ דצשלמא לרבנן דמוקמי ראשו דמזורע למימר דעשה דגילוח דחי לאו דהקפת הראש א' א"כ ה"ה דעשה דמזורע דחי לאו דפאת זקן והלכך לישאל וכו'¹² והר"ם אמר דלרבנן ינחא דמצינו למימר דראשו אס אינו ענין לשאינו שזה בכל דנפקא לן מזקנו אפילו לאו ועשה שאינו שזה בכל תניהו ענין ללאו השוה בכל ואל תתמה דהלא שפיר אצטריך ראשו לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה דליכא למימר [מסבירא] נפקא ליה וכוה'¹³ מתמא הסוגיא חלוקה ריש שני מזירין [לקמן דף נח. ושם] דמעיקרא בעי הש"ס למימר דמוקיי ראשו להקפת ראש גרידא לאשמועינן דהקפת כל הראש שמה הקפה וכתר הכי צ"ל בכלל הסוגיא דהקפת כל הראש שמה הקפה לריוחא¹⁴ דמלתא אמרה הש"ס הכי את"ל דשפיר נפקא לן דעשה דוחה לא מעשה מגדילים אכלאים [אתא¹⁵ ואין אחי גדילים לכדרכא כדאמר במסכת יצמות (דף ד:) שקיל¹⁶ הש"ס א' דהא לרבנן שפיר נפקא דעשה דוחה לא מעשה דבאס אינו ענין ואז נאמר דהקפת כל הראש שמה הקפה¹⁷ כדמסיק ריש פרק שני מזירין אבל לר"א דמוקיי ראשו למיר מזורע וגם זקנו אתא לכהן אי גמרינן מנייהו נאמר ב' דפליגי¹⁸ דעשה דוחה לא מעשה ועשה אכלי¹⁹ לר"א צ"ל ע"כ דנפקא ליה דעשה דוחה ל"ת גרידא בכל לאו כהאי דאי לא תער מנא ליה במזורע דאי מראשו דלמא לאו למדחי מזיר דאית ציה תרי לאוי א דהקפת דמזיר אלא לאו דהקפה גרידא א'אלא דס"ל השתא להש"ס דפליג ר"א [ואמרן] הקפת כל הראש לא שמה הקפה אלא משום דליכא למפוך כדפריישי'ת צריש מסכת יצמות (דף ה.ו. ושם) מה לכהן שכן אינו שזה בכל מיר יוכיח מה למזיר שכן ישנו בשאלה א' ואיצטריך תרוייהו ואכתי דעשה דחי לא מעשה השוה בכל מנליה: **י"ר"ף** מגדירי'ם. דסמיכה רחמנא ציטת לכלאים למימר דעשה דציטת דחי לא מעשה דכלאים ובהכי ינחא צריש²⁰ מסכת יצמות לא מצי הש"ס למיפשט דעשה דוחה לא מעשה גרידא השוה בכל מראשו חוקנו והכא פשיטא לרבנן דדחי בלא גדילים והשתא ינחא ליה²¹ דסוגיא דשמעתין דיצמות דבעי למימר דאיצטריך קרא לראשו דהקפת ראש שמה הקפה ולהכי ליכא לאחוכי דעשה דוחה לא מעשה באס אינו ענין [ואכל]²² א' ריש סוגיא דפריך שני מזירין סבר²³ הקפת כל הראש שמה הקפה מסבירא:

בתערי. מגדילים תעשה לך דאתי עשה דגדילים ודחי ל"ת דלא תלבש שעטנו וכו' (א' אלו יצ"ל והא דתניא בתוספתא חייב שמים. וכו"ה במו"ק ד"ה השתא:

שלשה מינין פרק ששי נזיר

ואי כתב רחמנא ראשו ולא כתב זקנו ה"א. דהאי דכתיב ראשו תרתי משמע דאחי עשה דמזורע דכתיב וגילח את כל שערו ודחי לא מעשה דלא תקיפו א' את פאת ראשכם ומשמע גמי מדכתיב לא תקיפו פאת ראשכם דהקפת כל הראש שמה הקפה אבל עדיין לא מצינו דבתער הוי להכי כתב רחמנא זקנו למילף ליה מפאת זקנס לא יגלחו דכתיב ציה השחתה [וגילוח] דהיינו תער: א'ורבנן **האי ראשו מאי דרשי ציה**. ואי קשיא ר"א גמי זקנו מאי דריש ציה יש להשיב דאע"ג דדריש ר"א ראשו וגמר א' [וגירה שוה] ממזיר לומר דעשה דחי את לא מעשה זקנו גמי איצטריך למיגמר מכהנים דאי

ממזיר לתודיה ה"א צדין הוא שדוחה את לא מעשה דמזיר שכן ישנו בשאלה אבל לאו דכהנים א' לא הילכך איצטריך גמי [זקנו] לאגמורי גבי כהנים: ומסתברא דהכי הוא דגרסינן לקמן **ור"א דאתי עשה ודחי לא מעשה מנא ליה**. והא ממזיר יליף אלא ודאי ממזיר לא ילפינן דליכא למיפוך מה למזיר כו' ומה לכהנים כו' צו כדמפרש לקמן צפרק שני מזירים (דף נח. ט.) מן המורה: **ור"א דאתי עשה ודחי לא מעשה מנליה**. צשלמא לרבנן דילפי מזורע מזקנו דצהשחתת זקן אתא ליה עשה דוגילח את כל שערו ודחי ליה ללאו דהשחתת זקן אלא לר"א מנא ליה אי מהשחתת זקן כרבנן כיון דלר"א לא אחי ליה עשה דוגילח את כל שערו ולידחי לגמרי את לא מעשה דהשחתת זקן דלדידיה בתער הוא דמישתרי מזורע אבל לא במלקט ורהיטני לא אחיא ליה עשה צהדיא ודחי ליה לכוליה לא מעשה אלא לפלגא דבתער דמישתרי אבל לא במלקט ורהיטני ואי מראשו דמזורע דדחי ליה ראשו דבמזיר איכא למיפוך מה למזיר שכן ישנו בשאלה ב' ואי מזוקנו דכהן מזורע דמותר בתער איכא למיפוך גמי דמכהן לא ילפינן שכן לאו שאינו שזה בכל וכדאמר לקמן צפרק שני מזירין (דף נח. ט.) נפקא ליה מדתניא כו':

הא זקנו דרשי ד"ה ורבנן וכו' דדרש ר"א פון ראשו וגמר מזירה שוה. מי מזירה שוה נמתק וי"כ עי' א"מ: צ"ל דאית דאחי עשה וכו' מה למזיר שכן ישנו בשאלה ועוד אי וכו' צ"ל א"מ: ג' תוס' ד"ה ואי כתב רחמנא וכו' איכא תנא לקמן דף נח בגדילים. מי דף נח בגדילים נמתק. וי"כ ע"כ מה ע"כ. א"מ: ד' בא"ד ה"ג לאו ועשה דמזיר ודהקפה אינו שזה בכל אלא דמזירין וכו' מיהו לקמן פ"ק שכן שני וכו' צ"ל: ה' בא"ד ועציד לריכותא דמיר מהכניס לא אחי. י"ג עי' א"מ: ו' ד"ה השתא פ"ק. מי פ"ק נמתק וי"כ ע"כ. א"מ: ז' בא"ד אלמא במזיר מיירי וקאמר דתגלחת אינו מותר. מי אינו נמתק: ח' ד"ה ורבי אליעזר וכו' דליכא לאו ועשה וא"כ צריך. מי צריך נמתק. וי"כ ע"כ לאו גרידא. א"מ: ט' בא"ד דחי לאו דהקפת הראש א"כ ה"ה דעשה דמזורע דחי לאו דפאת זקן והלכך לישאל וכו'. מן מי א"כ עד וכו' נמתק. וי"כ ע"כ לאו דליכא לאו דאצטריך א"כ מש"ה זקנו בלא דעשה דמזורע דחי לאו דפאת זקן ועשה דקדושים צ"ל. א"מ: י' בא"ד ואי אחי גדלים לכדרכא וכו' שקיל וטרי. דהא. מי דהא נמתק וי"כ דאי הכי וכו' דהקפת כל הראש שמה הקפה מסבירא כצ"ל: ב' בא"ד אי גמרינן מנייהו נאמר דפליגי

אמר

מסורת הש"ס

א' [לקמן ט. נח.], ב' שייך לעי"א. א' צ"ל דהקפה דמזיר, ד' צ"ל ואל,

ⓘ

הגהות הב"ח

א' גמ' לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו הא גדילים: ב' רש"י ד"ה ואי כתב וכו' דלא תקיפו פאת כצ"ל ומיכת את נמתק דהיינו תער הס"ד ואח"כ מ"ה ור"א וכו': ג' ד"ה ורבנן וכו' לאו דכהנים צ"כ ואם תאמר למאי דמשיי יליף מגדילים זקנו מנא לי י"ל דחי מגדילים הוה אמנא דוקא גדילים אבל כהנים לא דכיון דריבה בהן הכתוב מצות ימירות חמור טפי דלא אחי עשה דגילוח דמזורע ודוחה ל"ת דכהנים:

ⓘ

הגהות מוהר"ב רנשבורג

א' רש"י ד"ה ורבנן וכו' דדרש ר"א פון ראשו וגמר מזירה שוה. מי מזירה שוה נמתק וי"כ עי' א"מ: ב' ד"ה ור"א דאחי עשה וכו' מה למזיר שכן ישנו בשאלה ועוד אי וכו' צ"ל א"מ: ג' תוס' ד"ה ואי כתב רחמנא וכו' איכא תנא לקמן דף נח בגדילים. מי דף נח בגדילים נמתק. וי"כ ע"כ מה ע"כ. א"מ: ד' בא"ד ה"ג לאו ועשה דמזיר ודהקפה אינו שזה בכל אלא דמזירין וכו' מיהו לקמן פ"ק שכן שני וכו' צ"ל: ה' בא"ד ועציד לריכותא דמיר מהכניס לא אחי. י"ג עי' א"מ: ו' ד"ה השתא פ"ק. מי פ"ק נמתק וי"כ ע"כ. א"מ: ז' בא"ד אלמא במזיר מיירי וקאמר דתגלחת אינו מותר. מי אינו נמתק: ח' ד"ה ורבי אליעזר וכו' דליכא לאו ועשה וא"כ צריך. מי צריך נמתק. וי"כ ע"כ לאו גרידא. א"מ: ט' בא"ד דחי לאו דהקפת הראש א"כ ה"ה דעשה דמזורע דחי לאו דפאת זקן והלכך לישאל וכו'. מן מי א"כ עד וכו' נמתק. וי"כ ע"כ לאו דליכא לאו דאצטריך א"כ מש"ה זקנו בלא דעשה דמזורע דחי לאו דפאת זקן ועשה דקדושים צ"ל. א"מ: י' בא"ד ואי אחי גדלים לכדרכא וכו' שקיל וטרי. דהא. מי דהא נמתק וי"כ דאי הכי וכו' דהקפת כל הראש שמה הקפה מסבירא כצ"ל: ב' בא"ד אי גמרינן מנייהו נאמר דפליגי

^[1] אלו יצ"ל והא דתניא בתוספתא חייב שמים. וכו"ה במו"ק ד"ה השתא: